

1. Obiekt

162/3

WODOCIĄGOWA WIEŻA CIŚNIEŃ - KOLEJOWA NR-3

2. Czas powstania

1942

3. Miejscowość

IŁAWA

2941

11. Widok wież ciśnień od strony Zakładu Taboru, neg. 700/215/5, głowica, neg. 700/216/3, orientacja, sytuacja.

4. Adres

Zakład Taboru

14-200 Iława

ul. Wojska Polskiego 35

nr hipoteczny

5. Przynależność administracyjna

województwo olsztyńskie

IŁAWA

gmina

Olsztyn

pow. IŁAWA

6. Poprzednie nazwy miejscowości

Deutsch Eylau (do 1945 r.)

7. Przynależność administracyjna
przed 1 VI 1975

województwo olsztyńskie

powiat

Olsztyn

8. Właściciel i jego adres

Północna Dyrekcja Okręgowa Kolei

Państwowych

Gdańsk, Al. 3 Maja 22

9. Użytkownik i jego adres

Zakład Taboru

Iława

ul. Wojska Polskiego 35

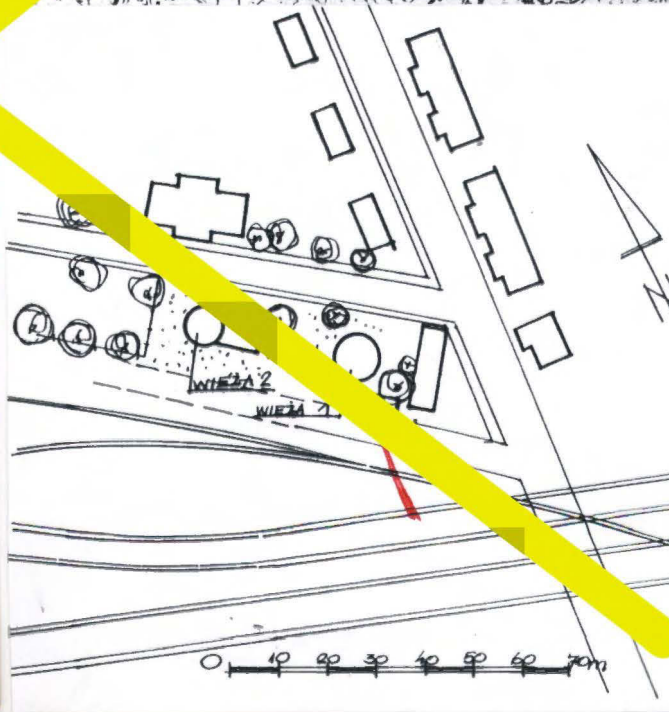
10. Rejestr zabytków

Nr

1648

data

28.12.1998

Błędne zdjęcia w karcie

prawidłowe zdjęcia
w karcie 2940

1. Obiekt

162/3

WODOCIĄGOWA WIEŻA CIŚNIEŃ - KOLEJOWA NR-3

2. Czas powstania

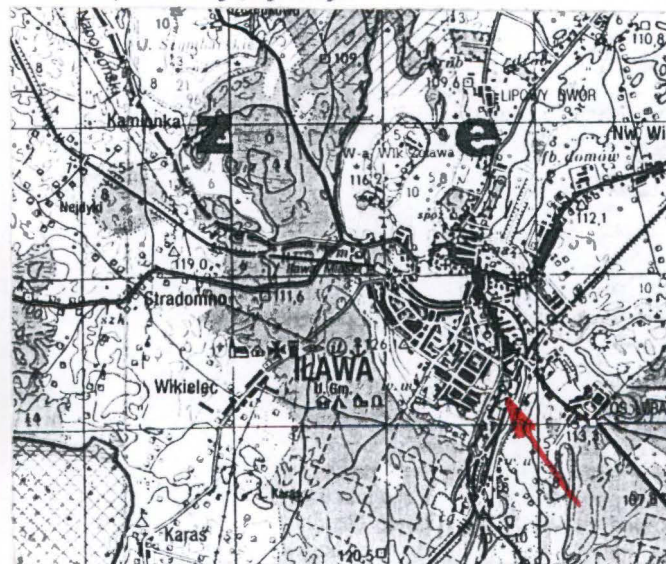
1942

3. Miejscowość

IŁAWA

2941

11. Widok wież ciśnień od strony Zakładu Taboru, neg. 700/215/5, głowica, neg. 700/216/3, orientacja, sytuacja.

4. Adres

Zakład Taboru

14-200 Iława

ul. Wojska Polskiego 35

nr hipoteczny

5. Przynależność administracyjna

województwo olsztyńskie

IŁAWA

gmina

Olsztyn

pow. IŁAWA

6. Poprzednie nazwy miejscowości

Deutsch Eylau (do 1945 r.)

7. Przynależność administracyjna
przed 1 VI 1975

województwo olsztyńskie

powiat

Olsztyn

8. Właściciel i jego adres

Północna Dyrekcja Okręgowa Kolei

Państwowych

Gdańsk, Al. 3 Maja 22

9. Użytkownik i jego adres

Zakład Taboru

Iława

ul. Wojska Polskiego 35

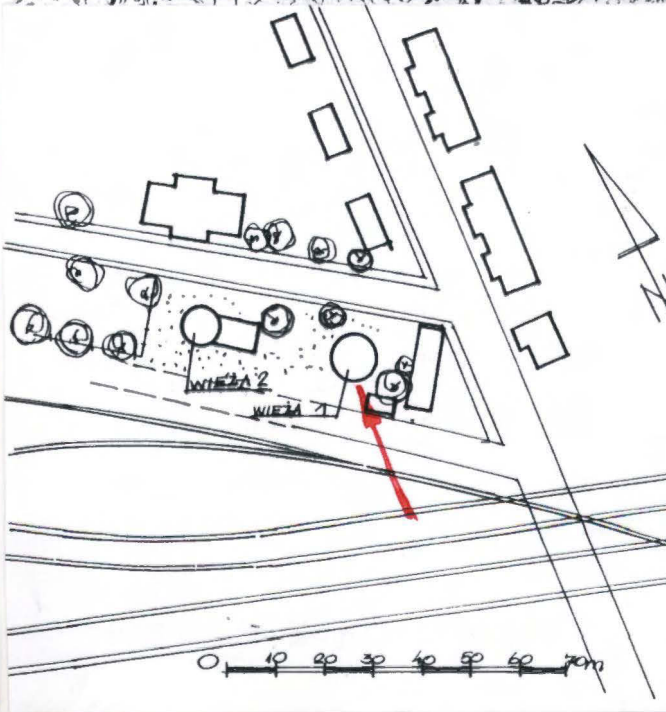
10. Rejestr zabytków

Nr

1648

data

28.12.1998

12. Autorzy, historia obiektu, określenia stylu

Łława stanowiła już w XIX w., duży węzeł kolejowy (1871 roku linia Malbork - Prabuty - Łława, 1873 Łława - Olsztyn - Korsze, 1876 Łława - Zajęczkowo Łławskie, 1902 Łława - Tama Brocka). Na początku XX w., przy stacji kolejowej w Łławie funkcjonowały dwie kolejowe wieże ciśnieni (patrz rubryka 24). W okresie drugiej wojny światowej przystąpiono do budowy w Łławie dużych zakładów naprawy taboru kolejowego. Budowę rozpoczęto w 1939 roku, a zakończono w 1942. Wraz z budową zakładów nad rzeką Łławką zbudowano nowe ujęcie wody z przepompownią a na terenie zakładu wodociągową wieżę ciśnieni. Stacja posiada dwa ujęcia wody: głębinowe w wodę pitną i powierzchniowe do poboru wody trakcyjnej. Wodę powierzchniową ujmuje się z rz. Łławka. W pompowni zamontowane są dwie pompy odśrodkowe o wysokości podawania wody 55 m. Wcześniej w pompowni pracowały pompy o napędzie parowym. Woda bez uzdatniania wtłaczana jest do zbiorników wieżowych o pojemności 500 m³ i nr 2 o pojemności 250 m³. Z wież woda grawitacyjnie rozprowadzana jest do sieci usytuowanej po obwodzie torowiska całej stacji zaopatrując 9 żurawi i sieć hydrantów przeciwpowodziowych.

Wieża ciśnieni wzniesiona została w konstrukcji żelbetowej z pełną licówką cegłą spoinowaną. Monumentalna budowla o wysokości 45 m nawiązuje swą surową architekturą do średniowiecznych baszt obronnych. Jest przykładem renesansu archetypu wieży w kształcie "kolumny" powszechnie budowanej w poł. lat 50-tych XIX w. Zgodnie z typologią morfologiczną wież ciśnieni opracowaną przez dr S. Januszewskiego wieża zaliczona jest do typu B1/A. W grupie tej mieszczą się wieże typu "kolumny" z trzonem dwumodulowym. Głowica jest akcentowana na elewacji skromnym gzymsem.

13. Opis (sytuacja, materiał i konstrukcja, rzut, bryła, elewacje, wnętrze, wyposażenie, instalacje)

Wieżę wodną położoną jest na terenie zakładów naprawy taboru kolejowego mieszczących się przy ul. Wojska Polskiego. Zakład zajmują znaczny obszar terenu położonego na pld-zach od dworca kolejowego. Przez teren zakładu przechodzi rozbudowana sieć torów kolejowych. Administracja i warsztaty zakładu położone są po pln. stronie torów. Wieża ciśnieni jako budowla wolnostojąca po pld. stronie torów. Za wieżą kończy się teren zakładów.

Materiał. Wieża wykonana jest w konstrukcji szkieletowej, żelbetowej. Konstrukcję nośną stanowią cztery słupy powiązane poprzecznie podciągami-pomostów kondygnacyjnych. Słupy na planie kwadraty o wymiarach 65 x 65 cm. w rozstawie 4,35 m. Stropy pomostów z płyty żelbetowej łączonej monolitycznie z podciągami. Podciągi główne o wysokości 20 cm. Słupy stanowią podparcie stropu podziomnikowego, który jednocześnie dnem zbiornika. Zbiornik o pojemności 500 m³ wykonany jest jako kadź o dnie płaskim z żelbetu. Ściany osłonowe wieży (trzonu i głowicy) murowane z cegły ceramicznej na zaprawie cementowo-wapiennej od wewnątrz tynkowane i malowane. Elewacje zewnętrzne wyłożone cegłą licówką, spoinowane. Grubość muru trzonu stała na wysokości wynosi 58 cm. Grubość ściany osłonowej zbiornika 25 cm. Komunikacja wewnętrzna prowadzona schodami drewnianymi, policzkowymi z poręczami. Komunikacja na zbiornik drabiną stalową. Wieża przykryta jest dachem stożkowym o więźbie drewnianej, pokrytej dachówką ceramiczną. Drzwi wejściowe drewniane, płycinowe. Stolarka okienna drewniana, dwuskrzydłowa w trzonie i jednoskrzydłowa w głowicy, pojedyncza.

Plan. Trzon oparty na planie koła o stałej średnicy na wysokości trzonu i głowicy. Średnica zewnętrzna trzonu wynosi 13,58 m., średnica wewnętrzna 12,42 cm. Część zbiornikowa - cylindryczna, przykryta stożkową płytą dachu z wywietrznikiem-światlikiem. Stropy międzykondygnacyjne służą komunikacji i usztywniają konstrukcję wieży. W parterze umieszczono piec węglowy oraz zawory rurociągów. Wokół zbiornika wody obejście - pomost roboczy o szerokości 107 cm.

Bryła. Wieża typu kolumny na planie koła. Kolumna o stałej średnicy na całej wysokości wieży (trzonu i głowicy). Wieża przykryta dachem stożkowym o nachyleniu połaci 45 stopni. Trzon 6-kondygnacyjny. Wysokość kondygnacji stała wynosi 5,00 m. Całkowita wysokość wieży 45,40 m. Dach - 6,50 m, głowica - 8,42, trzon - 30,50 m. Przyziemie wieży posiada część zagłębioną w ziemię na głębokość 1,50 m. Tu znajduje się piec i magazyn węgla.

Elewacje. Jednorodne, symetryczne z cegły licówki, spoinowane. Okna prostokątne w czterech pasach symetrycznie rozmieszczone na obwodzie wieży. Na wysokości trzonu sześć pasów okien (na każdej kondygnacji). Głowica akcentowana gzymsem. Okna w głowicy w trzech pasach po osiem okien rozmieszczonych symetrycznie. Portal drzwiowy o opasce grubości jednej cegły zwieńczony nadprożem o pełnym łuku z akcentowanym zwornikiem.

Instalacje. Elektryczna (oświetleniowa), grzewcza (piec węglowy), odgromowa, wodna i kanalizacyjna.

14. Kubatura całkowita - 4 526,3 m ³ . pojemność zbiornika - 500 m ³	15. Powierzchnia użytkowa pow. zabudowy - 140 m ² . pow. użytkowa - 118,8 x 7 m ²	16. Przeznaczenie pierwotne Wodociągowa wieża ciśnień - kolejowa	17. Użytkowanie obecne Wodociągowa wieża ciśnień - kolejowa.
18. Prace budowlane i konserwatorskie <p>W okresie eksploatacji wieży prace ograniczono do bieżącej konserwacji. Zakres prac sprowadzano do przywracania stanu pierwotnego, okresowej wymiany pokrycia dachu (papa), konserwacji zbiornika, robót malarskich wewnętrznych i zewnętrznych.</p> <p>Budowla do dzisiaj utrzymała oryginalny kształt w zakresie materiału, planu, bryły i elewacji.</p> <p>W 1990 roku przeprowadzono remont wieży. Wymieniono tynki wewnętrzne i uzupełniono spoiny na elewacjach zewnętrznych. W drzwiach i oknach zamontowano kraty.</p>		19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje) Fundamenty, mury nośne trzonu, stropy, ściana osłonowa zbiornika, zbiornik wody, pokrycie głowicy pozostają w bardzo dobrym stanie technicznym.	
		20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie <p>Obiekt prezentuje wartości historyczne. Stanowi źródło informacji archeologii przemysłowej i element kształtujący krajobraz kulturowy. Kwalifikuje się do objęcia ochroną prawną (wpis do rejestru zabytków).</p> <p>- zakresy prac remontowych uzgadniać z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.</p>	

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

- B. Jankowski, Dokumentacja wodno-prawna na ujęcie wód powierzchniowych dla Lokomotywowni Ilawa, Gdańsk 1976, w: oddziale Drogowym w Ilawie.

22. Bibliografia

- dr Stanisław Januszewski, Die Wassertürme an den Bahnstrecken des Oderlandes, XIX Congress ICOHTEC, Wien 1991
- dr Stanisław Januszewski, Wodociągowe wieże ciśnieni woj. poznańskiego, w: Sprawozdania BSiDZT S. Januszewski, Wrocław 1993, nr 7, mnps.

23. Źródła ikonograficzne i fotograficzne (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury)**24. Uwagi różne**

patrz: karty ewidencyjne Wodociągowa wieża ciśnieni - kolejowa nr 1 i 2, opracowane w 1997 roku w BSiDZT s. Januszewski, w: archiwum Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Olsztynie.

25. Opracował; Program komputerowy karty - Word for Windows - BSiDZT S. Januszewski

tekst mgr inż. Leszek Budych 22 sierpień 1997 r.

plany, rysunki mgr inż. arch Anna Broniewska 22 sierpień 1997 r.

zdjęcia fotogr. mgr inż. Leszek Budych 26 czerwiec 1997 r.

miejsce przechowywania negatywów BSiDZT S. Januszewski

KARTA PO WYPEŁNIENIU PODLEGA OCHRONIE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW PRAWA AUTORSKIEGO I

26. Adnotacje o Inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)**27. Załączniki**

Nr 1 - dokumentacja fotograficzna

Nr 2 - dokumentacja rysunkowa

1. Miejscowość

I Ł A W A

2. Obiekt

**WODOCIĄGOWA WIEŻA
CIŚNIEN - KOLEJOWA NR-3**

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

dokumentacja fotograficzna verte !

1. Widok ogólny od strony Zakładu Taboru, neg. 700/215/5

2. Widok wieży od zach., neg. 700/215/5

3. Widok wieży od wsch. neg. 700/216/2

Wkładkę założył: mgr inż. Leszek Budych 22 sierpnia 1997 r.

Miejsce przechowywania negatywów: BSiDZT S. Januszewski

4. Portal i drzwi wejściowe do wieży, neg. 700/216/1

5. Otwór okienny w trzonie wieży, neg. 700/216/4

6. Stropy i komunikacja wewnętrzna w trzonie wieży, neg. 700/216/6

1. Miejscowość

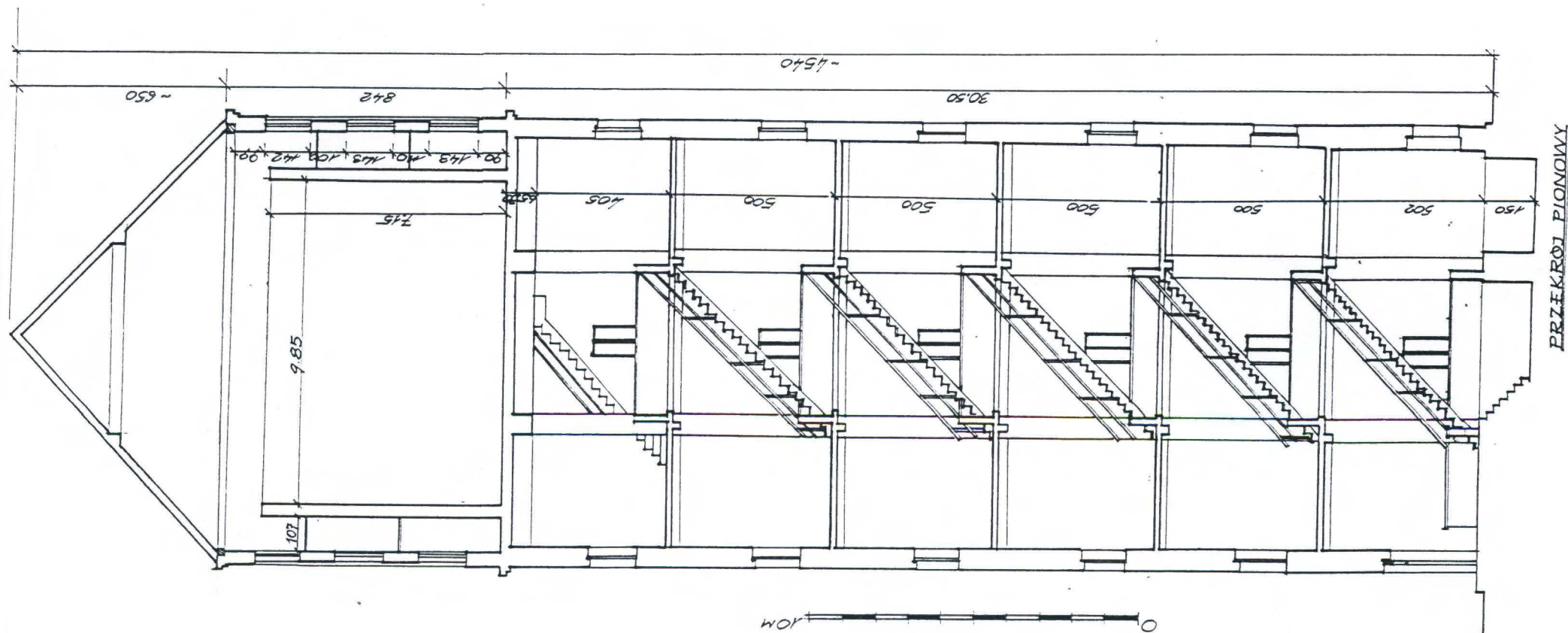
I Ł A W A

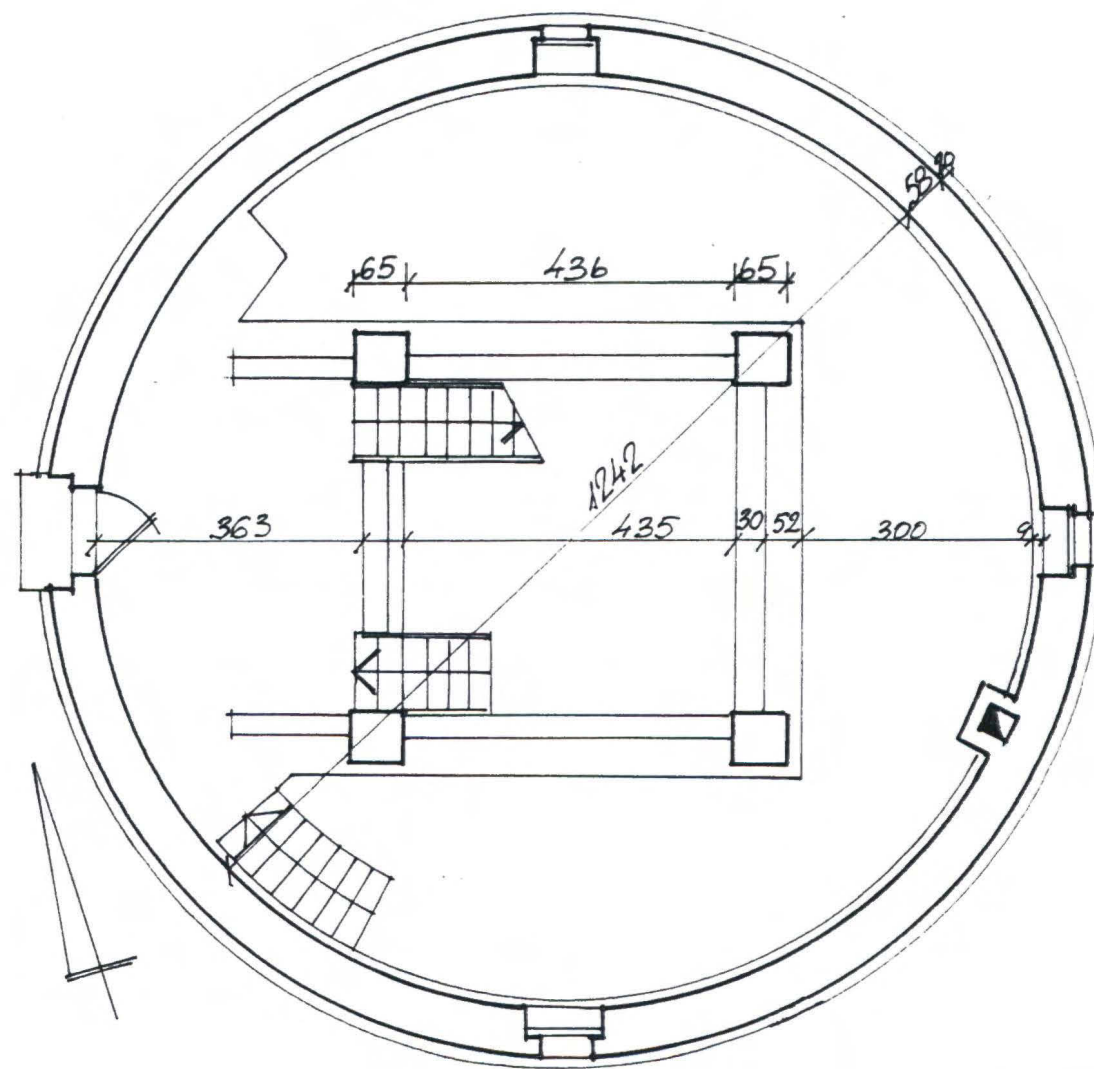
2. Obiekt

WODOCIĄGOWA WIEŻA
CIŚNIENI - KOLEJOWA NR-3

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

dokumentacja rysunkowa

RZUT PARTERU